

Ög 100. Ringarums kyrka.

Pl. 59.

Litteratur: Protokolls bok för sockenstämman (från slutet av 1600-talet) med avbildning av stenen, i Vadstena landsarkiv; Anders Mörn, Karta i Lantmäteristyrelsens arkiv,⁵ D:82 nr 56, från slutet av 1600-talet (»En uthuggen sten med bokstäfver på»); Sockenens protokolls bok från 1700-talet, med beskrivning av stenen författad av kyrkoherden Jonas Lichfeldt (1749–56); J. P. Tihl, Storskifteskartan för Sörby av år 1769, i Lantmäteristyrelsens arkiv, har stenen utsatt, D 82-67:1; A. Nordén, Skrivelse till Riksantikvarien ^{13/9} 1930, dnr 3461/30 (ATA); Skrivelser mellan Riksantikvarien och Pastorsämbetet i Ringarum ^{19/9} 1930, ^{30/3} 1931, dnr 3461/30 och dnr 1307/31 (ATA).

Äldre avbildningar: E. Brate, Foto (ATA); A. Nordén, Foto a.a. 1930 (ATA).

Ringarumstenen, vars samband med namnet Ringsten icke är det av bygdetraditionen påstådda (se förf. i *Östergötlands järnålder* II, s. 161 f.), har varit rest på en mindre markförhöjning i sankmarken invid ån på fordom Sörby, nu St. Norrby tillhörig mark (»liten platt Backe uti kärret af lika värde, hwarest står en tunn Hall, Ringsten kallad, hwarpå några Runor ännu äro Synbare», storskifteskartan över Sörby, 1769, se fig. 109). Från St. Norrby ledde fordom en väg fram mot runstenskullen och vattenränneln och övergick denna, varefter den fortsatte upp mot den av en fyrkantig stenmur inhägnade kapellplatsen *Ringsten* uppe på nuv. Ka'ppelbacken. Kullen vid vattendraget är ännu bevarad, men vid en sjösänkning på 1870-talet ändrades vattendragets lopp, och man grävde en rak fåra söder om kullen, som därför nu är belägen norr om vattengraven och härigenom kommit att överföras till St. Norrbys mark. Enligt en av kyrkoherde B. Jennes anförd anteckning av bygdehistorikern häradsdomaren S. P. Hollerts i Ringarum år 1885 skulle en bonde i Sörby i början av 1800-t. ha tagit hem runstenen till sin gård och lagt den till bro vid stugan där, varifrån den sedan flyttats till kyrkan.⁶ »Där stod den vid fornminnesinventeringen 1829. I början av 1900-talet synes den ha haft sin plats utanför kyrkan, men vid kyrkans restaurering 1936 fästes den med krampor vid väggen inne i vapenhuset» (meddelat av B. Jennes 1940).

Redan i *Bautils* teckning saknas stenens nedre högra kant,⁷ och överändan anges vara avslagen ehuru bevarad. Sedan länge saknas dock numera även denna del av stenen.

Inskriften (fullständig⁸ efter B 925):⁹

suain nuk · suainal[tr · ra]istū ... fapūr

5 10 15 20 25

»Sven och Svenald reste ... fader.¹⁰»

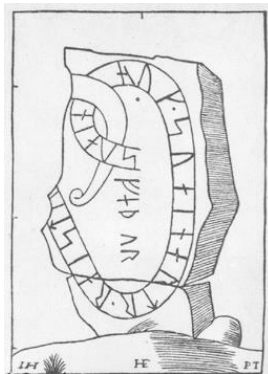

Fig. 107. Ög 100.
Ringarums kyrka.
Efter B 925.

Plansch 59b. Ög 100. Ringarums kyrka. Foto Nordén 1942. [Jansson skriver 1947: Retusch!]

⁵ Nordén skrev »LSA», vilket här är förtydligat.

⁶ [Nordéns fotnot] Från Hollerts har C. F. Nordenskjöld tydligen fått sin uppgift i reseberättelsen av år 1885. [Reseberättelsen är från 1875.]

⁷ [Nordéns fotnot] Stenen är i *Bautil* tecknad upp- och nedställd. Beteckningarna ovan hänför sig till den rättvända stenen.

⁸ Wessén skriver i marginalen: kompletterad? (Fullständig blev den ju tyvärr icke.)

⁹ Jansson skriver i PM 1947: R[uninskr.] och ö[vers]. bort.

¹⁰ Nordén skrev »reste --- fader», detta är redigerat till »reste ... fader» i enlighet med hur tolkningar annars återges i *Sveriges runinskrifter*.

Fig. 108. Ög 100. Ringarums kyrka. Detalj ur Anders Möorns karta över Prästgården, Ringarums sn, upprättad 1700, i Lantmäteristyrelsens arkiv.

Fig. 109. Ög 100. Ringarums kyrka. Detaljer ur Tihls karta och beskrivning över Sörby upprättad 1769–70, i Lantmäteristyrelsens arkiv.

Detta dokument ingår i en digital utgåva av Arthur Nordéns supplement till Erik Brates Östergötlands runinskrifter. Manuset avslutades 1947 och var tänkt att tryckas 1948. Utgåvan publiceras fritt tillgänglig på Internet.

Texten innehåller inte nyare litteraturreferenser än 1947 och tar ingen hänsyn till modern runforskning och måste därför användas med stora reservationer. Arbetet med utgåvan avslutades 2024-12-31.